

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมโลกยุคโลกาภิวัตน์เป็นสังคมใหม่ที่ไร้พรมแดน การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่เกิดขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตผู้คนบนโลกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งนี้เพราะความก้าวหน้าทางด้านวิทยาการ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการสื่อสาร ทำให้สังคมโลกแคบลงด้วยระบบการติดต่อสื่อสารที่สามารถถึงกันได้ตลอดเวลา ส่วนสังคมไทยเป็นสังคมเปิด สิ่งที่เป็นกังวลของทุกฝ่ายก็คือ การรับวัฒนธรรมสากลที่มีทั้งสร้างสรรค์และไม่สร้างสรรค์ ด้วยปัจจัยเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า “วัฒนธรรมใหม่” ขึ้นในสังคมไทย การปรับตัวของคนไทยให้เข้ากับวัฒนธรรมใหม่ ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมืองการปกครองนั้นต้องสร้างสังคมแห่งภูมิปัญญา และส่งเสริมการเรียนรู้ บนพื้นฐานของความเป็นไทยเพื่อนำสังคมให้อยู่รอดในสังคมโลกอย่างยั่งยืน

หลักการสร้างระบบการศึกษาแบบใหม่นั้น มุ่งเน้นการสร้างคุณภาพของคนเป็นสำคัญ เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และนำไปสู่การสร้างชาติให้มั่นคงซึ่งปัจจุบันการพัฒนางานการศึกษาของไทยกำลังเข้าสู่ยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อให้คนไทยยุคใหม่เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและมีคุณธรรมจริยธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข สิ่งที่เป็นความก้าวหน้าทางการศึกษาของไทย ที่มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการเรียนรู้แก่ผู้เรียน และพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้ของครูนั้น เห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในมาตรา 24 (5) ได้ระบุว่า “ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ” รวมทั้งความในมาตรา 30 ได้กำหนดไว้ว่า “ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543, หน้า 8 - 29, 33)

ดังนั้นบุคลากรในสถานศึกษา โดยเฉพาะครูผู้สอน ต้องมีบทบาทใหม่ทางการศึกษาและที่สำคัญที่สุด คือ ผู้บริหาร โรงเรียนต้องส่งเสริมให้ครูผู้สอนทุกคนทำการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ส่วนครูผู้สอนนั้นต้องเป็นนักวิจัยทางการศึกษา เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนให้มีคุณภาพ ซึ่งเป็นการพัฒนาศักยภาพตนเองให้เป็นครูยุคใหม่ ที่มีมาตรฐานทางวิชาชีพสูง สมดังกับการได้รับความเชื่อถือจากสังคม

นอกจากนั้น ยังได้กำหนดให้สถานศึกษาเข้าสู่ระบบมาตรฐานและการประกันคุณภาพทางการศึกษาตามสาระบัญญัติในหมวด 6 มาตรา 48, 49 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่ว่าด้วยการประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก ซึ่งได้กำหนดมาตรฐานครูในระบบประกันคุณภาพการศึกษาไว้ในมาตรฐานที่ 23 ตัวบ่งชี้ที่ (2) ครูต้องทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544, หน้า 29) รวมทั้งหน่วยงานทางการศึกษาต่าง ๆ ได้เห็นความสำคัญของการทำวิจัยในชั้นเรียน ดังจะเห็นได้จากการกำหนด ให้ครูมีบทบาทในการทำวิจัยในชั้นเรียนเพิ่มมากขึ้น ดังเช่น การกำหนดให้ครูต้องบันทึกทำแผนการจัดการเรียนรู้ การกำหนดหลักสูตรวิชาชีพครู 5 ปี โดยเน้นความสำคัญของการสอนและการปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนควบคู่ไปด้วยกัน และการใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งในการปรับตำแหน่งครูเป็นครูแกนนำ ครูต้นแบบ ครูแห่งชาติ ครูมืออาชีพและการพัฒนาเป็นครูชั้นสูงต่อไป ดังนั้น บทบาทของครูยุคใหม่ เพื่อการพัฒนาไปสู่ครูมืออาชีพ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเรียนรู้ทำความเข้าใจและตระหนักในความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการวิจัยและทำความเข้าใจให้เกิดขึ้นในจิตวิญญาณของความเป็นครู รวมทั้งสามารถปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนของตนเองอยู่ตลอดเวลา เพื่อก่อให้เกิดการจัดการเรียนการสอนเป็นไปด้วยดี และมีประสิทธิภาพอย่างดียิ่งขึ้นไป (มนสิข สิริสมบุญ, 2548, หน้า 1)

จะเห็นได้ว่า การวิจัยในชั้นเรียน มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการจัดการเรียนรู้ของครูทั้งในปัจจุบันและอนาคต นอกจากนี้การทำวิจัยในชั้นเรียน ยังส่งผลต่อความก้าวหน้าทางหน้าที่การงาน การเลื่อนวิทยฐานะและผลงานทางวิชาการ รวมทั้งการพัฒนา การรักษาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาในระบบ การประกันคุณภาพการศึกษาด้วย ทั้งนี้ยังก่อให้เกิดนวัตกรรมทางการศึกษาที่เป็นระบบและมีความทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน และทุกภาคส่วนสามารถตรวจสอบกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพได้ตลอดเวลา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 มีหน้าที่ในการส่งเสริมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่โรงเรียนในเขตพื้นที่ จึงมียุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษา การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพนั้นมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ จากการศึกษางานวิจัย ที่เกี่ยวกับงานวิจัยในชั้นเรียน ได้ทราบถึงปัญหาในการทำวิจัยในชั้นเรียน

ซึ่ง มนัส ไชยศักดิ์ (2544, หน้า 53) กล่าวว่า ปัญหาที่ครูไม่ทำวิจัยในชั้นเรียน เนื่องจากครูไม่มีความรู้ เรื่องราวในการทำวิจัยในชั้นเรียน ขาดผู้ให้คำแนะนำในการทำวิจัย ขาดเอกสารงานวิจัยที่เป็น แบบอย่าง เห็นว่างานวิจัยเป็นเรื่องยาก ปัญหาเหล่านี้ ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญและ ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูทำการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ส่วนศักดิ์ดา อุปมาใต้ (2544, หน้า 80 - 82) ได้กล่าวว่า ปัญหาและความต้องการในการทำวิจัยในชั้นเรียน คือ โรงเรียนยังไม่มี นโยบายสำหรับส่งเสริมหรือสนับสนุนให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน ขาดงบประมาณ ไม่มีเวลาเพียงพอ ขาดแหล่งสำหรับศึกษาค้นคว้าประกอบการวิจัย ขาดความรู้และทักษะในการทำวิจัยและครูมี ความต้องการให้โรงเรียนส่งเสริมและสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณ ด้านเวลา ด้านแหล่งศึกษา ค้นคว้า วัสดุอุปกรณ์และอำนวยความสะดวก ด้านความรู้ความเข้าใจสำหรับการทำวิจัยในชั้นเรียน

นอกจากนี้ เพ็ญญา สุวรรณ (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงบทบาทของผู้บริหาร ในการส่งเสริมครูผู้สอนทำวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้นอกกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาโดยหลวง จังหวัดเชียงรายพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนส่วนใหญ่เห็นว่า ผู้บริหารได้ส่งเสริมให้ครูผู้สอนเข้ารับ การอบรมเกี่ยวกับการทำวิจัย อนุญาตให้ครูผู้สอนมีโครงการวิจัยโดยถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของภาระหน้าที่ ดำเนินการส่งเสริม ตามนโยบายในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ยกย่องชมเชยครูผู้สอนที่ทำวิจัย ให้ครูผู้สอนมีโอกาสเผยแพร่ผลงานวิจัย แจกข่าวสารทางการวิจัยให้ครูผู้สอนทราบ จัดอบรมให้ ความรู้แก่ครูผู้สอนเกี่ยวกับกระบวนการวิจัย แต่ไม่ได้จัดให้มีชั่วโมงการทำวิจัยโดยเฉพาะ และขาด การสนับสนุนงบประมาณในการทำวิจัย ดังนั้น จากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า การทำวิจัยในชั้นเรียนนั้นมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการด้วยกัน ที่สำคัญคือ ครูยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการวิจัย ขาดวัสดุอุปกรณ์และขาดงบประมาณ จึงทำให้ขาดการทำวิจัยในชั้นเรียน และไม่สามารถนำกระบวนการวิจัยมาสู่ภาคปฏิบัติได้จริง ในส่วนผู้บริหารยังขาดความสนใจและให้ ความสำคัญกับนโยบายการทำวิจัยในชั้นเรียนน้อย เช่นเดียวกับ สภาพการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียน ของโรงเรียนในเขตอำเภอฝาง ดังนั้นบทบาทของผู้บริหารจึงมีความสำคัญอย่างมาก ต่อการพัฒนา คุณภาพทางการศึกษา ซึ่งการส่งเสริมให้เกิดการวิจัยในชั้นเรียน โดยคำนึงถึงบริบทของโรงเรียน จึงเป็นแนวทางหนึ่งของผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ มีแนวคิดทางการพัฒนาการศึกษาในเชิงก้าวหน้า นอกจากนี้แล้ว บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนยังต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ เพื่อให้เกิดการพัฒนา หน่วยงานให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง

จากสภาพปัญหาที่ครูไม่ทำวิจัยในชั้นเรียน เนื่องจากไม่มีความรู้ในการทำวิจัยในชั้นเรียน ขาดผู้ให้คำแนะนำในการทำวิจัย ขาดเอกสารงานวิจัยที่เป็นแบบอย่าง เห็นว่างานวิจัยเป็นเรื่องยาก ขาดงบประมาณ ไม่มีเวลาเพียงพอ ขาดแหล่งสำหรับศึกษาค้นคว้าประกอบการวิจัย ผู้บริหารยังขาด ความสนใจและให้ความสำคัญกับนโยบายการทำวิจัยในชั้นเรียนน้อยผู้บริหารยังขาดความสนใจและ

ให้ความสำคัญกับนโยบายการทำวิจัยในชั้นเรียนน้อย และครูมีความต้องการให้โรงเรียนส่งเสริมและสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณ ด้านเวลา ด้านแหล่งศึกษาค้นคว้า วัสดุอุปกรณ์และอำนวยความสะดวก จากเหตุผลดังกล่าวมาในข้างต้น จึงทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจและได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหาร ในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน ของโรงเรียนในอำเภอฝาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ในด้านการส่งเสริมความรู้เรื่องการวิจัยในชั้นเรียน ด้านการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การทำวิจัยและด้านการสนับสนุนงบประมาณการทำวิจัย ทั้งนี้ เพื่อที่จะได้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา สามารถนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาการวิจัยในโรงเรียน ให้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล รวมทั้งการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการ และการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอฝาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 และในท้องถิ่นอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน ของโรงเรียนในอำเภอฝาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน สำหรับผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอฝาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนและผู้บริหาร โรงเรียนในอำเภอฝาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ในเขตอำเภอฝาง ปีการศึกษา 2554

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มุ่งเน้นศึกษาบทบาทและแนวทางในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน สำหรับผู้บริหาร โรงเรียนในอำเภอฝาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ตามกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพของวงจรเดมมิง (Deming Circle) หรือกระบวนการบริหารแบบ PDCA ซึ่งมี 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การดำเนินการ การตรวจสอบประเมินผลและการพัฒนาปรับปรุง โดยศึกษาบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริมความรู้เรื่องการวิจัยในชั้นเรียน ด้านการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การทำวิจัยและด้านการสนับสนุนงบประมาณการทำวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน ในอำเภอฝาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

ครูผู้สอน หมายถึง บุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แก่ผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปฏิบัติงานในโรงเรียน ในเขตอำเภอฝาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

บทบาทของผู้บริหาร หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารเพื่อส่งเสริมหรือสนับสนุน การวิจัยของครูให้มีประสิทธิภาพ

บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง พฤติกรรมของ ผู้บริหารโรงเรียน เพื่อส่งเสริมหรือสนับสนุนให้ครูผู้สอนทำการวิจัยในชั้นเรียน ในด้าน การส่งเสริมความรู้เรื่องการวิจัยในชั้นเรียน ด้านการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การทำวิจัยและด้าน การสนับสนุนงบประมาณการทำวิจัย

การส่งเสริมความรู้เรื่องการวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง วิธีการการดำเนินการของผู้บริหาร โรงเรียนที่ทำให้ครูผู้สอนมีความรู้ มีทักษะและประสบการณ์ในเรื่องการวิจัยในชั้นเรียน

การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การทำวิจัย หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารในการ ดำเนินการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการทำวิจัยในชั้นเรียน

การสนับสนุนงบประมาณการทำวิจัย หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารในการ ดำเนินการจัดหาเงินทุนและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อใช้ในการทำวิจัยในชั้นเรียน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหาร โรงเรียนและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ใช้ในการพัฒนาและ ปรับปรุงการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน ของ โรงเรียนในอำเภอฝาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

2. เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้บริหาร โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำผล การศึกษามาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการจัด การเรียนรู้และการบริหารจัดการภายในโรงเรียนของโรงเรียนในอำเภอฝาง สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3